

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Lappeenrannan kaupunki kannattaa työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuun siirtoa kunnille. Kunnilla on vahva tahtotila ja kyky vaikuttaa alueensa elinvoimaisuuteen ja kilpailukykyyn.

Etelä-Karjalan kunnat eivät kuulu työllisyyden edistämisen kuntakokeiluihin. Etelä-Karjalassa on kuitenkin totuttu tekemään sopimus pohjaista yhteistyötä erityisesti vaikeimmin työllistettävien osalta. Alueellamme on jo vuodesta 2017 toteutettu sopimus pohjaista laajennetun monialaisen yhteispalvelun toimintamallia, jossa kaikki TE-toimiston yksilöllisen tuetun työllistymisen palvelulinjan asiakkaat kuuluvat monialaisen yhteispalvelun piiriin lakisääteisistä TYP-kriteereistä riippumatta. Etelä-Karjalassa kunnilla on kyky sopia palvelujen yhteisestä järjestämisestä huomioiden koko maakunnan elinvoima, työssäkäyntialue, koulutuksen järjestäjän tehtävät ja työllistämistä tukevien sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteensovittamisen tarpeet yhdenvertaisten palvelujen järjestämiseksi. Vaatimus yhdenvertaisista palveluista ohjaa jo itsessään kunnat vapaaehtoisesti hakeutumaan yhteistyöhön niiden palveluiden kohdalla, joissa tarvitaan kuntien välistä yhteistyötä. Työllisyysalueen muodostavien kuntien onkin jo olemassa olevan lainsäädännön pohjalta mahdollista sopia työvoimapalvelujen järjestämisvastuun toteuttamisesta kuntalain (410/2015) 8 luvun 49§ mukaisia kaikkia yhteistoimintamuotoja

käyttäen. Lappeenrannan kaupungin näkemyksen mukaan vastuukuntamalli olisi toimiva tapa järjestää työvoima- ja yrityspalvelujen kokonaisuus.

Uudistuksen onnistumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että uudistuksen rahoitus ja resurssointi ovat uudistuksen tavoitteisiin nähden riittävät. Kuntaliiton esille nostama työttömyyden painoarvon korotustarve on myös Lappeenrannan kaupungin näkökulmasta tarpeellinen. Asukasluvultaan pienillä alueilla kuten Etelä-Karjalassa suhdannemuutokset heijastuvat nopeasti ja voimallisesti koko seudun työmarkkinoihin. Lisäksi matalasuhdanteissa työttömyyden kasvuun

voidaan vaikuttaa vain osin julkisilla työllisyyspalveluilla. Kuntia ei tule jättää tämän haasteen kanssa yksin.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Uudistuksen ja hallituksen esityksen tavoitteet ovat perusteltuja: työvoimansaataavuuden parantaminen ja työllisyyden edistäminen koko alueen ekosysteemiä hyödyntäen. Hallituksen esitys ei kuitenkaan juurikaan tarjoa uusia keinoja työttömyyden pienentämiseen vaan keskittyy pitkälti siihen, että palvelujen järjestämisvastuu siirretään sellaisenaan valtiolta kunnille. Suurin toive tavoitteiden saavuttamiseksi kohdistuu kannustavaan rahoitusmalliin. Tärkeimmäksi vaikutusmekanismiksi mainitaankin kannustava rahoitusmalli, joka suosii kuntia/alueita, jotka onnistuvat vähentämään työttömyyttä ja kasvattamaan työllisyyttä. Lappeenrannan kaupunki huomauttaa, että kannustavan rahoitusmallin lisäksi tarvitaan myös muita työllisyyttä vahvistavia toimia, jolla

puututaan erityisesti työnteon kannusteisiin.

Hallituksen esityksen mukaan valtiolle jäisi edelleen neljäsosa TE-palveluiden kokonaisrahoituksesta, vaikka lähes kaikki palvelut siirtyvät kuntiin. Jotta uudistus saavuttaa sille asetetut tavoitteet, tulisi tehtävien resurssoinnin ja rahoituksen olla oikeasuhtaista. Myös siirrettävien tehtäväkokonaisuuksien tulee olla asiakaslähtöisiä ja selkeitä palvelukokonaisuuksia. Lappeenrannan kaupunki muistuttaa, että perustuslakivaliokunta on aiemmin korostanut, että kunnan tehtävistä säädettäessä on myös huolehdittava kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan. Rahoituksen riittävyys onkin varmistettava ja palveluiden rahoitusta koskevia laskelmia syytä tarkistaa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuun uudistaminen

Työnhakijoiden ja työnantajien palvelut oltaisiin esityksen mukaan siirtämässä pääosin kuntien tehtäväksi. Vaatimus yhdenvertaisista palveluista ohjaa jo itsessään kunnat vapaaehtoisesti hakeutumaan yhteistyöhön niiden palveluiden kohdalla, joissa tarvitaan kuntien välistä yhteistyötä. Vaatimus 20 000 työvoimapohjasta järjestämisvastuun osalta ei näin ollen ole välttämätön.

Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu

Kunta voisi ehdotetun 2 luvun 2 §:n mukaan järjestää kunnan vastuulle kuuluvat työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhden tai useamman kunnan kanssa niin, että työvoiman määrä on vähintään 20 000. Työllisyysalueen tulee lisäksi muodostaa alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Etelä-Karjalan maakunnassa vain Lappeenrannan kaupunki täyttää tämän työvoiman määrään

liittyvän vaatimuksen yksinään. Työssäkäyntialueen yhtenäisyyden vaatimuksen vuoksi ehdotettu laki edellyttää käytännössä keskuskaupungin ja sitä ympäröivien kuntien muodostamaan yhteistoiminta-alueita. Suurin osa suuristakaan kaupungeista ei näillä edellytyksillä voisi järjestää palveluja yksinään työvoiman riittävästä määrästä huolimatta. Etelä-Karjalassa on jo käynnistetty TE2024-uudistuksen valmistelu maakunnalliselta pohjalta ja alueen kunnat ja kaupungit ovat tehneet jo nyt alustavat sitoumukset alueelliseen valmisteluun ja valmistelun resurssointiin sitoutumiseksi. Työllisyysalueen

muodostavien kuntien onkin jo olemassa olevan lainsäädännön pohjalta mahdollista sopia työvoimapalvelujen järjestämistä toteuttamisesta kuntalain (410/2015) 8 luvun 49§ mukaisia kaikkia yhteistoimintamuotoja käyttäen.

Perustuslaki ja säätämisyhteistyö

Ehdotetun työvoimapalveluiden järjestämislain 3 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voi käynnistää neuvottelumenettelyn sellaisen työvoimaviranomaisen kanssa, jonka kyky järjestää työvoimapalveluja on kahden peräkkäisen vuoden aikana merkittävästi heikentynyt verrattuna muihin vastaaviin työvoimaviranomaisiin. Mikäli tilanne ei työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön laatimasta toimintasuunnitelmasta

huolimatta kuitenkaan korjaantuisi, laatisivat ministeriöt arvion siitä, onko työvoimaviranomaisena toimivan kunnan tai kuntayhtymän kyky järjestää

työvoimapalveluja merkittävästi vaarantunut. Arvio perustuisi kunnan tai kuntayhtymän palvelujen järjestämistä ja saatavuutta sekä taloutta koskevaan kokonaisarviointiin, jossa voidaan huomioida pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste tai muu vastaava työllistämistä edistävä toiminta, yli 12 kuukauden työttömyyden lisääntyminen verrattuna vastaaviin työvoimaviranomaisiin, palveluprosessin toteutumiseen tai jos kyky järjestää

työvoimapalveluja on muusta syystä merkittävästi vaarantunut.

Työ- ja elinkeinoministeriön valvontarooli on poikkeuksellinen. Lähinnä vastaava arviointimenettely kunnissa on kuntalain 118 §:n mukainen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely. Mikäli työvoima- ja yrityspalvelujen uudistukseen tarvittaisiin valtion valvontaroolia, tulisi se siirtää aluehallintovirastolle ja/tai kunta- ja aluehallinnon asioista vastaavalle ministeriölle.

Kunnille siirtyvien tehtävien rahoitus

Lappeenrannan kaupunki pitää hyvänä, että esityksen mukaan valtio sitoutuu korvaamaan tehtävävastuiden siirrosta aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti. Lakiluonnoksen laskelmat on tehty vuoden 2019 kustannustoteutumien perusteella. On kuitenkin huomioitava, että jo vuoden 2022 kustannuksia korottavat mm. uuden Pohjoismaisen asiakaspalvelumallin kustannukset, joiden suuruudeksi on arvioitu 70 miljoonaa euroa. Olisi perusteltua, että kuntien valtionosuuspohjaan siirtyvien tehtävien kustannukset määriteltäisiin lähempänä siirtovuoden toteumaa.

Esityksessä ehdotettu palveluiden rahoituksen kohdentaminen valtionosuuksien kustannuspohjaan pääasiassa kahteen kriteeriin perustuen on ymmärrettävä ja kannustaa kuntia panostamaan työllistämiseen, kun kriteeristöstä 70 prosenttia kohdentuisi työikäisen väestön (ikäryhmä 18–64-vuotiaat) ja 30 prosenttia määräytyisi laajan työttömyyden käsitteen perusteella. Lappeenrannan kaupunki puoltaa kuitenkin Kuntaliiton esitystä kasvattaa laajan työttömyyden käsitteen painoarvoa vähintään 50 %:iin. Tällöin työttömyyden heikentyessä valtion rahoitusosuus kasvaisi hieman enemmän. Samalla työikäisen väestön säilyminen 50 prosentin painolla takaisi kuitenkin vielä rahoitusjärjestelmän vaatimukset kannustavuudesta.

Lappeenrannan kaupunki huomauttaa, että hallituksen esityksestä jää kokonaan puuttumaan kuntien talouden turvaaminen laajan taantumien tai muun työttömyyden voimakkaan kasvun tilanteissa. Hallituksen esityksessä tulisi sisällyttää kunnalle jokin turvaava mekanismi ennakoimattomiin poikkeuksellisiin tilanteisiin äkillisen rakennemuutoksen mekanismin ja erikseen säädetyn harkinnanvaraisen valtionosuuden (10 Me koko maan tasolla) rinnalle.

Laajan työttömyyden kriteeri on esityksessä määritelty siten, että se kattaa myös työllistetyt (esimerkiksi palkkatuella työllistetyt). Palkkatuella työllistetyt henkilöt lisäävät siten kriteerin kasvaessa yksittäisen kunnan saamaa valtionosuusrahoitusta. Aiemmin noin 35–40 prosenttia palkkatuella työllistetyistä henkilöistä on työskennellyt kunnissa. Koska uudessa mallissa kunnat eivät voi myöntää palkkatukea itselleen, tippuvat aiemmin kuntiin palkkatuella työllistetyt henkilöt laajan työttömyyden kriteerin ulkopuolelle ja se vaikuttaa suoraan kunnan valtionosuuteen ja kannusteeseen palkata normaalin rekrytointiprosessin kautta vaikeimmin työllistettäviä. Laajan työttömyyden kriteerissä tulisi huomioida kunnan itselleen työllistämät työttömät työnhakijat. Näin kunnilla olisi edelleen kannustin palkata esimerkiksi osatyökykyisiä palkkalistoilleen ja tämä ei aiheuttaisi vääristymää rahoitusjärjestelmään.

Hallituksen esityksen mukaan työttömyysturvaetuuksien kompensatio korvattaisiin kunnille poikkileikkaustilanteen mukaisesti ja sen suuruutta ei esityksen mukaan tarkistettaisi myöhemmin. Näkemyksemme mukaan kompensointiin tulisi tehdä vuosittainen indeksitarkistus, jotta kompensoinnin taso ei vuosien saatossa heikkene.

Uudessa mallissa, jossa palvelujen järjestämisvastuu siirretään kunnille, työmarkkinatuen kuntaosuuksien eli ns. sakkomaksujen kerääminen herättää kysymyksiä. Onko edelleen tarpeen pitää yllä hallinnollisesti työllistävää järjestelmää, jossa valtio rahoittaa valtionosuuksilla kuntien työllisyystoimia ja samalla kerää rahoitusta pois kunnilta sakkomaksuilla? Pelkkä työllistäminen ja sen kautta saatava verotulo olisi riittävä kannustin kunnille työllistää ja satsata alueensa elinvoimaisuuteen. Järjestelmän tarkoituksenmukaisuutta uudessa mallissa tulisi selvittää.

Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta

Rahoitusvastuun laajeneminen kattamaan kaikki työttömyysturvamuodot on merkittävä muutos ja sen vaikutuksia kuntatalouteen ei pysty ennakkoon arvioimaan, kun vielä huomioidaan hallituksen

esityksen mukainen esitys, jonka mukaan kunnan rahoitusvastuu ei enää katkeaisi työnhakijan siirtyessä palveluun. Vaikutuksia kuntatalouteen on mahdotonta arvioida koska kokonaisuuteen vaikuttavat myös lukuisat muut päällekkäiset lakimuutokset (palkkatuki, kotouttamislainsäädäntö jne.). Kaikkia uudistuksia ei tulisikaan toteuttaa samaan aikaan, vaan esimerkiksi rahoitusvastuuseen liittyvä muutos tulisi siirtää

(siirtymäaika), jolloin uusilla työvoimaviranomaisilla olisi aikaa selättää hallinnollisen uudistuksen tuomat mahdolliset haasteet.

Julkisia työvoimapalveluja koskeva sääntely

Esityksen mukaan kuntapohjaisen työvoimaviranomaisen tulisi järjestää nykyisten julkisten työvoimapalvelujen kaltaisia palveluja mm. työnvälityspalveluja, tieto- ja neuvontapalveluja, työnhaku-, ura- ja työhönvalmennusta sekä työvoimakoulutusta. Siirtyvät tehtävät ja niihin liittyvä lainsäädäntö ovat kunnille uusia. Kunnat, jotka eivät ole työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa, eivät ole olleet järjestämismvastuussa siirtyvistä palveluista. Siirtyvien palvelujen yksityiskohtainen arviointi on näin ollen haastavaa. Esityksestä ei myöskään käy riittävän yksityiskohtaisesti ilmi, mitkä palvelut siirtyvät

kunnille tai mitkä palvelut jäävät valtion vastuulle. Näiltä osin esitystä tulee täsmentää.

Lappeenrannan kaupunki haluaa korostaa, että uudistuksen tavoitteena tulee olla järjestämismvastuun hallinnollisen siirron lisäksi palvelujen ja palveluprosessien uudistaminen huomioiden kuntien nykyisten tehtävien ja vapaaehtoisten tehtävien tarjoamat mahdollisuudet.

Siirtyvien tehtävien epäselvyyden lisäksi myös kunnille siirtyvän henkilöstön määrä jää epäselväksi ja siirtojen taustalla käytettävän työaikakirjauksen todentaminen epävarmaksi. Siirtyvän henkilöstön lukumäärät vaihtelevatkin esityksen eri kohdissa. Ennenjärjestämismvastuun siirtoa, tulee olla aukoton varmuus ja valtakunnallisesti yhdenmukainen käsitys siirtyvistä henkilöistä ja tehtävistä.

Esityksessä valtiolle jäävissä tehtävissä on sellaisia tehtäviä, jotka tulisi pikemminkin siirtää suoraan vuoden vaihteessa perustettavalle hyvinvointialueelle (Onni-toiminta). KEHA-keskuksen eli kehittämis- ja hallintokeskuksen rooli nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen (ONNI-toiminta) valmennuksen koordinoinnissa, jää perustelematta. Yhteys hyvinvointialueen palveluihin tulee säilyttää nuorten psykososiaalisen tuen osalta ja turvata rahoitus kaikille alueille. Esityksen mukainen tarveharkinta voi pahimmillaan johtaa alueelliseen epätasa-arvon kasvamiseen, tarpeiden painottuessa kasvukeskuksiin.

Työttömyysturvaa koskevat tehtävät

Asiakkaiden palveluun liittyvät tehtävät tulisi siirtyä kokonaisuutena, myös harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien osalta. Työttömyysturvatehtävän jakautuminen valtion ja kuntien toimivaltaan kuuluviin asioihin on epätarkoituksenmukaista. On vaikea uskoa, että työttömyysturvaan liittyvää vaativaa harkintaa ei osattaisi tai kyettäisi oppimaan kunnissa. Myös

liiallisuuteen menevästä yksityiskohtaisesta sääntelystä tulisi luopua ja siirtää lain painopistettä mahdollistavaan suuntaan.

Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä palvelualusta ja tietosuoja

Lappeenrannan kaupunki viittaa lausunnossaan näiltä osin Kuntaliiton lausunnossa esiin nostettuihin huomioihin. Kaupunki haluaa kuitenkin nostaa esille sen, että sekä työnhakijoita että yrityksiä koskevien asiakastietojen tulee liikkua eri alueiden välillä ilman tietosuoja esteitä. Käyttötarkoitusten tulee olla määritelty riittävän laajasti, jotta kuntien ja myös hyvinvointialueiden palveluekosysteemiä voidaan laajasti hyödyntää.

Muutokset ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tehtäviin; Yrityksen kehittämisavustus ja yritysten kehittämispalvelut

Huomioiden kuntien vapaaehtoiset yritys- ja elinvoimapalvelut, jää hallituksen esitys laihaksi yrityspalveluja koskevien muutosten näkökulmasta. Esityksen mukaan yrityksen kehittämisavustus ja yritysten kehittämispalvelut ei siirtyisi kuntien tehtäviksi, vaan ne säilyisivät jatkossakin valtakunnallisesti toimeenpantavina ELY-keskusten palveluina, osana niiden yrityspalvelujen kokonaisuutta. Yritysten kehittämispalvelut ja rahoitustehtävät tulisi harkita siirrettäväksi paikallistasolle eli kuntiin tuotettavaksi samaan tapaan kuin muutkin julkiset työvoima- ja yrityspalvelut. Pelkkä starttirahan jakaminen ei

takaa yritysten näkökulmasta toivottua palvelujen ja tukimahdollisuuksien yhdenluukun periaatetta.

Lain vaikutusarvioinnissa todetaan, että työvoimapalvelujen hankintatoimen ja palveluiden järjestämistä vastaavien siirto kunnille edistäisi alueellisten yrityspalveluiden ja osaamispalveluiden rajapinnan lähentämistä. Työvoimapalvelujen järjestäminen lähellä kunnan tuottamia elinkeinopalveluita sekä työvoimapalvelujen ja muiden kunnan järjestämien palveluiden yhdistäminen tapauskohtaisesti mahdollistaa uudenlaisten palvelukokonaisuuksien hyödyntämisen ja yritys- ja asiakaslähtöisten rekrytointipalvelujen tai osaamispalvelujen tuottamisen. Vastuu näiden palvelujen yhteensovittamisesta jää

kunnille vapaaehtoiseksi tehtäväksi.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Lappeenrannan kaupungin näkemyksen mukaan nykytilan arvio jää pitkälti nykyisten lakisääteisten työllisyyspalveluiden kuvaukseksi. Haasteena on, ettei nykyisin välinein palveluiden vaikuttavuutta ole pystytty arvioimaan. Uudistuksen tavoitteena on liittää palveluita monipuolisemmin ja paikallisemmin tukemaan työllisyyttä hyödyntäen kuntien laajaa palveluekosysteemiä. Tämän arviointi ja lainsäädännöllinen ohjaus jää kokonaan

puuttumaan. Esitykseen sisältyvän riskiarvion mukaan uudistuksen merkittävimmät riskit liittyvät työvoimaviranomaisen tehtäviin, tietojärjestelmiin, tiedolla johtamisen ja strategisen tason riskeihin sekä kustannuksiin. Esitykseen sisältyy mm. valtion tehtäväksi jääviä tehtäviä, jotka osaltaan aiheuttavat työllisyshoidon palvelujen ja prosessien pirstaloitumista.

Vaikutukset kunta talouteen

Kuntien taloudelliset vastuut lisääntyvät merkittävästi muun muassa kannustavan rahoitusmallin johdosta. Esitetyn uudistuksen rahoitusmalliin liittyy merkittävä riski kunnan talouden tasapainolle. Kompensaatio ja tasausmenettelyn määrittäminen poikkileikkaustilanteessa heikentää sellaisten kuntien talouden tasapainoa, joissa on jo ennestään suuri rakenteellinen työttömyys ja joissa pitkäaikaistyöttömyyden ratkaisu työllistämistoimilla on epätodennäköistä. Lisäksi esityksen kuntakohtainen kustannusten nykytila on muodostettu laskennallisesti, koska työvoimapalveluita ei nykyisin järjestetä

kuntakohtaisesti.

Esityksen mukaan henkilöasiakkaiden asiointi ja työvoimakoulutukseen hakeutuminen on mahdollista myös muualla kuin kotikunnan työllisyysalueella ja kotikunta on velvollinen maksamaan asiointista ja koulutuksista korvausta sille työllisyysalueelle, jossa asiointi tai koulutus tapahtuu. Käytännössä kunta ei pysty vaikuttamaan kustannusten syntymiseen, vaan kunnalle jää esitetyissä tapauksissa pelkästään maksajan rooli. Lainsäädäntöön pitää

sisällyttää mekanismeja tilanteen korjaamiseksi vaarantamatta kuitenkaan työvoiman tarkoituksenmukaista liikkumista.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisestä kuntien vastuulle aiheutuu kunnille merkittävää hallinnollista työtä, muutoksia organisaatiossa sekä johtamisjärjestelmässä. Näitä muutuskustannuksia ei ole huomioitu mitenkään ja tämä saattaa pahimmillaan vaarantaa muutosprosessin käynnistymisen. Iso hallinnollinen muutos ja siitä johtuvat kustannukset tulisi kompensoida kunnille. Etelä-Karjalassa muutostyö on käynnistetty kuntien omalla kustannuksella, mutta kuntien mahdollisuus resursoida henkilöstöä muutoksen vaatimiin tehtäviin on rajallinen. Onnistunut muutos edellyttää myös nykyisen TE-palvelujen johdon ja henkilöstön sitoutumista ja työajan resurssointia muutoksen läpivientiin. Myös tämä tulee huomioida tulevaisissa valtion talousarvioissa.

Vaikutukset kuntien toimintaan

Valtion kanssa käytävien yhteistoimintaneuvottelujen jälkeen selviää kunnan organisaatioon valtiolta siirtyvän henkilöstön määrä. Muutoksen onnistunut toteuttaminen edellyttää tiivistä ja avointa yhteistyötä valtion/alueellisen TE-toimiston ja henkilöstöä vastaanottavan kunnan välillä. Tämä edellyttää molemmin puolista ja avointa keskustelua niin siirtyvistä työtehtävistä kuin henkilöstöstä. Etelä-Karjalassa valmistelutyö on käynnistetty

etupainotteisesti laajassa yhteistyössä niin kuntien, TE-palvelujen, ELY:n, tulevan hyvinvointialueen, järjestöjen kuin yritystenkin kanssa. Koska Etelä-Karjala ei ole mukana työllisyyden kuntakokeiluissa, ei kunnilla ole tosiasiallista kosketuspintaa TE-palvelujen käytänteisiin. TE-palvelun johdon ja henkilöstön sitoutuminen uudistukseen on edellytys muutoksen onnistuneeseen läpivientiin. Kuntien on mahdotonta johtaa muutosta ilman avointa ja sitoutunutta yhteistyötä.

Vaikutukset julkisen työvoima- ja yrityspalvelujen henkilöstöön

Esityksen mukaan TE-palvelujen henkilöstö siirtyisi kuntiin liikkeenluovutuksella eli henkilöstö siirtyisi kunnan palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä. Kunta olisi velvollinen noudattamaan valtion työ- ja virkaehtosopimusta siirtohetkellä voimassa olevan sopimuskauden loppuun. Tämän jälkeen henkilöstö siirtyisi kuntia koskevan sopimuksen piiriin. Lakiesityksen vaikutusten perustelujen mukaisesti siirtyminen tarkoittaa muutoksia siirtyvän henkilöstön palkkaukseen ja työehtoihin. Asia on tuotava selkeästi esille siirtyvälle henkilöstölle. Kahden erilaisen työ- ja virkaehtosopimuksen soveltaminen aiheuttaa kuntiin tilanteen, jossa samaa työtä tekevä henkilöstö saa eri perustein ja eri suuruista palkkaa. Asian avaaminen henkilöstölle tulee hoitaa keskitetysti.

Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksessä todetaan, että palveluverkoston ja työvoimaviranomaisten palvelupisteiden määrän mahdollisella lisääntymisellä voisi olla myönteisiä vaikutuksia heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien, esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien, vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja maahanmuuttajien asemaan sekä heidän käyttämiinsä palveluihin. Kuitenkin aiemmin esitetyt muutokset palkkatukeen, työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin kohdistuvat muutokset sekä kuntouttavan työtoiminnan poistuminen keinovalikoimasta voivat sen sijaan palvelupisteiden ennakoidusta määrän lisääntymisestä huolimatta vaikeuttaa nimenomaan haastavimmassa asemassa olevien työllistymistä avoimille työmarkkinoille ja lisätä kohtuuttomasti kuntien kustannuksia. Vaikeimmin työllistettävien palveluvalikko ja hyvinvointialueen rooli tulisi vielä tarkistaa. Vaikeimmin työllistettävien palvelut uhkaavat hävitä. Hyvinvointialueille tulisi asettaa selkeät taloudelliset ja lainsäädännölliset kannustimet hoitaa työttömien sosiaali- ja terveystalouksia, jotta alentuneesti työkykyiset pääsisivät kohti työmarkkinoita tai tarvittaessa työkyvyttömyyseläkkeelle.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

Huomiot kirjattu kohdassa 1.3

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

Esitetyn uudistuksen mukaan henkilöasiakkaan kotikunnalla olisi velvollisuus korvata työvoimaviranomaiselle kustannukset, jos henkilöasiakas käyttää 2 luvun 7 §:n 2 momentissa määritellyissä tilanteissa muun kuin kotikuntansa mukaan määräytyvän työvoimaviranomaisen palveluita. Esityksen mukaan korvauksen tulisi perustua tuotteistukseen tai tuotehintaan, jolla kunta seuraa omaa toimintaansa tai jolla kuntayhtymä laskuttaa jäsenkuntiansa. Palvelujen korvausperusteista ja laskutusmenettelystä voitaisiin säätää työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella. Tuotteistukseen liittyvien yhtenäisten ohjeiden valmistelu tulisi käynnistää viivytyksettä. Tuotteistukseen ja tuotehinnoitteluun liittyvä hallinnollinen lisätyö tulee korvata kunnille täysimääräisesti, mikäli laskutusmenettelyyn päädytään.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

Esitykseen sisältyvät lait tulisivat voimaan pääosin 1.12.2024. Järkevintä olisi siirtää lakien voimaantuloajankohdaksi 1.1.2025. Siirretty ajankohta olisi hallinnollisesti helpompi niin kunnille kuin valtiolle.

Muutoksen toimeenpano vaatii laajaa yhteistoimintaa. Yhteistoiminnan laadukas toteuttaminen edellyttää valtion ja kuntien välistä avointa, selkää ja ratkaisukeskeistä keskustelua sekä sitoutumista muutoksen edistämiseen ja toteuttamiseen.

Esityksen mukaan perehdytysohjelma on osa muutosohjelmaa, ja se suunnitellaan yhdessä kuntien ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Perehdytysohjelma pitäisi käynnistää hyvissä ajoin ennen uudistuksen voimaantuloa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

Huomiot kirjattu kohdassa 1.3

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

10 §:n mukaan henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan. Esityksen mukaan henkilöasiakas voi asioida tietyin edellytyksin muuallakin kuin kotikuntansa mukaisessa työvoimaviranomaisen palvelupisteessä. Henkilöasiakas voisi hakea palvelua myös muulta kuin kotikuntansa mukaan määräytyvältä työvoimaviranomaiselta, jos hän asuu tai oleskelee muussa kunnassa tai muun työllisyysalueen kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti työn, opiskelun, vapaa-ajanvieton, lähiomaisen tai muun läheisen asumisen tai muun vastaavaan syyn vuoksi. Esityksen mukaan kotikuntana pidetään kuntaa, joka väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa

laissa (661/2009) tarkoitetussa väestötietojärjestelmässä on merkitty työttömyysetuuden saajan kotikunnaksi. Rahoituksen näkökulmasta työssäkäyntialueen määritelmää tulisi täsmentää siten, että henkilöasiakkaan kotikunta ja sen työssäkäyntialue sisältyvät aina alueeseen, jolta henkilöasiakas on ensisijaisesti velvollinen hakemaan työtä. Nykyinen muotoilu johtaa tilanteisiin, jossa henkilöasiakkaan virallinen kotikunta maksaa

kustannukset, vaikkei henkilöasiakas tosiasiallisesti asu kotikunnassaan ja ei hae edes työtä kotikunnan työssäkäyntialueelta. Asia tulisi ratkaista ja tarkastella kuitenkin siten, ettei se estä myöskään työllistymistä toiselle alueelle, mikäli se on työnhakijan näkökulmasta tarkoituksenmukaista.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Etelä- Karjalassa on sitouduttu alueelliseen valmisteluun ja valmius yhteistoimintaan on olemassa. Luottamalla kuntien kykyyn, osaamiseen ja haluun järjestää palvelut parhaalla mahdollisella tavalla löydetään kullekin alueelle parhaat tavat palveluiden organisointiin ja yhdyspintahaasteiden minimointiin. Vaatimus yhdenvertaisista palveluista ohjaa jo itsessään kunnat vapaaehtoisesti hakeutumaan yhteistyöhön niiden palveluiden kohdalla, joissa tarvitaan kuntien välistä yhteistyötä.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Säännökset vastaavat nykyistä (2.5.2022 voimaan tullutta uutta asiakaspalvelumallin säännöksiä) ja sen kehittämistarpeet ovat varmuudella niin KEHA-keskuksen kuin ELY-keskuksen tiedossa. Palvelujen tuottamisen kannalta on tärkeää huolehtia riittävästä rahoituksesta palvelujen tuottamiseen ja hankintaan asiakaspalvelumallin vaatimukset huomioiden.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

Lappeenrannan kaupunki esittää huolensa siitä, että hyvinvointialueille ei ole uudistuksessa asetettu taloudellisia eikä lainsäädännöllisiä kannustimia hoitaa työttömien sosiaali- ja terveyspalveluja, jotta alentuneesti työkykyiset pääsisivät kohti työmarkkinoita tai tarvittaessa työkyvyttömyyseläkkeelle.

Pidempään työttömänä olleiden asiakkaiden kohdalla palveluprosessit ovat pitkiä ja erityisesti työkyvyssä olevien haasteiden selvittämisen ja hoidon päävastuu ja palveluprosessit ovat pääsääntöisesti tulevan hyvinvointialueen vastuulla. Kunta tai tuleva työvoimaviranomainen ei voi vaikuttaa näiden prosessien toimivuuteen ja resurssointiin. Työnhakuvelvollisuuden asettamista tulisikin selkiyttää ja varmistaa kannustavan rahoitusmallin toimivuus ja oikeudenmukaisuus erityisesti niissä tapauksissa, joissa asiakkaalla on hoitosuhde kesken sosiaali- ja terveystieteiden puolella. Samoin kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden työnhakuvelvollisuutta tulisi selkiyttää. Kuntaa ei voi rangaista työ- ja toimintakyvyn haasteista, joiden hoitoprosessista se ei ole enää vastuussa. Näiden hyvinvointialueelle ohjautuneiden asiakkaiden osalta rahoitusmalli voisi olla samantyyppinen kuin on sairauslomalla olevan työntekijän, jossa Kelalta saa korvauksen tai vaihtoehtoisesti osa pitkäaikaistyöttömien sosiaaliturvakustannuksista voitaisiin kattaa

hyvinvointialueiden rahoituksella.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

Huomiot kirjattu kohdassa 1.3.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Työvoimakoulutusten suhteen on tärkeää mahdollistaa ja edelleen kehittää rakentavaa vuoropuhelua koulutussektorin ja työnantajien kanssa. Esityksen mukaan henkilöasiakas voisi hakeutua minkä tahansa työvoimaviranomaisen järjestämään työvoimakoulutukseen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen siitä riippumatta, mikä työvoimaviranomainen on sopinut koulutuksen järjestämisestä. Kotikunta olisi velvollinen korvaamaan myös koulutuksesta aiheutuvat kustannukset. Esitettyä säännöstä tulee täsmentää työvoimakoulutuksen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen osalta siten, että koulutukseen hakeutuminen tulee perustua voimassa olevaan työllistymissuunnitelmaan.

Jatkossa koulutuksen järjestäjä ja työvoimaviranomainen sopivat valtionosuudella rahoitetun työvoimakoulutuksen järjestämisestä alueella. Tällä hetkellä koulutuksen järjestäjät ovat sopineet työvoimakoulutuksen järjestämisestä 15 ELY-keskuksen kanssa. Uudistuksen myötä koulutuksen järjestämisestä sopimisen työmäärä voi lisääntyä, sillä työvoimaviranomaisten toimivien sopijaosapuolien määrä kasvaisi. Lisätyön tuomat haasteet tulee huomioida ja resursoida

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Muutosturvakoulutus on uusi säädös. Sen kustannukset tulee korvata täysimääräisesti kunnille.

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Lakiesityksessä esitetään palkkatuen osalta sääntelyä muutettavaksi siten, ettei palkkatukea olisi jatkossa mahdollista myöntää kunnalle, kuntayhtymälle eikä näiden määräysvallassa olevalle yhteisölle. Kunnilla ja kuntien omistamilla yhtiöillä on ollut varsinkin heikossa työmarkkina-asemassa sekä pitkään työttömänä olleiden työllistämässä merkittävä rooli. Kunnan palkkatukityöllistäminen on toiminut askeleena kohti avoimia työmarkkinoita. Aiemmin kuntaan palkkatuella työllistettyjen kustannusten huomioiminen osana valtionosuutta ei saa vaarantaa heikommassa asemassa olevien työllistymismahdollisuuksia. On iso riski, että kuntien mahdollisuudet rekrytoida normaalin rekrytointiprosessin kautta tulee väistämättä vähentämään tarjottavia työmahdollisuuksia, kun huomioidaan määräaikaaisuuden perusteet. Lisäksi on huomioitava, että palkkatuen merkitys on erittäin pieni, mikäli yrittäjällä on tarve rekrytoida. Yritysten kyky rekrytoida riippuu pitkälti taloustilanteesta ja aidosta tarpeesta, johon kunta ja tuleva työvoimaviranomainen voi vain vähän vaikuttaa. Kun tarve rekrytointiin ilmenee, ovat yritykset yleensä valmiita maksamaan osaavasta työvoimasta. Lappeenrannan kaupunki

painottaa, että pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen tarvitaan jatkossakin kuntien ja kolmannen sektorin kaltaisia toimijoita. Esitetyt muutokset herättävät huolta erityisesti vaikeimmin työllistettävien työllistymismahdollisuuksista.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Lakiesityksessä esitetään starttirahaa koskevan sääntelyn muuttamista siten, että yritystoimintaan liittymättömät tulot eivät estäisi starttirahan maksamista kokonaan, vaan ne otettaisiin huomioon starttirahaa vähentävänä. Esitetty muutos on kannatettava.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

Velvoitetöiden järjestämisestä aiheutuviin palkkakustannuksiin ei maksettaisi erikseen palkkatukea. Kunnalle maksettaisiin työvoimapalveluiden järjestämiseen valtionosuutta, josta säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa. Valtionosuuteen luettaisiin mukaan velvoitetöistä aiheutuvat palkkakustannukset palkkatuen määrää vastaavalta osin. Tämä tarkoittaisi sitä, että 50 prosenttia työllistetyistä aiheutuvista 10 luvun 5 §:ssä tarkoitetuista palkkatuella katettavista palkkakustannuksista olisi mukana valtionosuuden kustannuspohjassa. Lappeenrannan

kaupunki haluaa huomauttaa, että velvoitetyöllistettävien määrä vaihtelee suuresti eri vuosina ja on ennakoimatonta lyhyelläkin tähtäyksellä. Velvoitetyön jäädessä yksin kuntien vastuulle, on syytä huomioida, että hyvinvointialueiden käynnistymisen myötä noin puolet kuntien

tehtävistä siirtyy hyvinvointialueille ja kuntien mahdollisuudet tarjota velvoitetyötehtäviä kaventuu merkittävästi. Kunnilla ei välttämättä ole tarjota työtä omasta organisaatiostaan kaikille työllistämismallin piiriin tuleville tälläkään hetkellä, joten heitä on sijoitettu toisten työnantajien palvelukseen. Esityksestä jäi epäselväksi se, voidaanko esitetyllä rahoitusmallilla työntekijöitä enää siirtää toisen työnantajan ns. käyttäjärytymisen palvelukseen ja jos niin millä työnantaja ehdoilla.

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Uudistuksessa tulee huomioida kokonaisarkkitehtuuri. Jos järjestelmäkehittämisen vastuu jää valtiolle, tulee vastakin varmistaa, että kehittämistyötä ohjaavat niin kuntien eli työvoimaviranomaisen kuin asiakkaidenkin tarpeet.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

Huomiot kirjattu kohdassa 1.3

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa. Etelä-Karjalan kunnat eivät ole mukana työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa.

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

Huomiot kirjattu kohtaan 1.3

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

Huomiot kirjattu kohtaan 1.3

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

Huomiot kirjattu kohtaan 1.3

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-

**Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;**

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Huomiot kirjattu kohtaan 1.3

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Lain otsikko ja palvelun nimi on turhan monimerkityksellinen: Laki työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoiminnasta. Selkeämpi otsikko olisi Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä.

Lappeenrannan kaupunki näkee erittäin kannatettavana esityksen 3§:n muutoksen, jonka mukaisesti asiakkaalla ei olisi enää aikarajaa TYP-palveluun pääsyssä, vaan palveluun pääsy perustuu asiakkaan

palvelutarpeeseen. Näin asiakkaalla on mahdollisuus päästä palveluun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Muutos asiakaskriteerissä voi kasvattaa myös palvelujen käyttöä mutta toisaalta aiemmin kohdennetuilla palveluilla voidaan nopeuttaa työllistymistä. Muutoksen vaikutukset monialaisen tuen yhteispalvelun resurssointiin tulee varmistaa yhteistoimintaan osallistuvien toimijoiden osalta.

Etelä-Karjalassa on pidetty tärkeänä valtakunnallista TYP-ohjausryhmää ja verkoston tukea. Näin ollen Lappeenrannan kaupunki ei kannata valtakunnallisesta TYP-ohjausryhmästä luopumista. Tarvitaan valtakunnallista kehittämistä ja seurantaa, jotta palvelu on tasalaatuista koko maassa.

Esityksessä ei säädetä yhteistyösopimuksen tekemisestä. On tärkeää, että monialaisesta tuesta tehdään kirjallinen sopimus, jossa sovitaan tarkkaan mm. yhteistoiminnan resurssoinnista ja kustannusten jaosta. Lain viittaus riittävään resurssointiin ei turvaa sitä, että yhteistoimintaan varattaisiin riittävät toimintaresurssit.

Yhteisten kustannusten jakaminen 10§:n 2. momentin mukaisesti henkilöstön määrän perusteella ei ole kannatettavaa. Se johtaa herkästi TYP-työn aliresurssointiin ja siihen, että TYP-työhön osoitetaan vähemmän henkilöstöä, jotta yhteiset kustannukset saadaan pienemmiksi. Resurssointia tulisikin tarkastella laissa pitkäaikaistyöttömien määrä huomioiden ja määrittää henkilöstöresurssi suhteessa asiakasmäärään (vrt.

hoitajamitoitus).

Lakiesityksen 16§:ssä ja 17 §:ssä käsitellään nuorten monialaisia palveluja. Esityksen perusteella jää epäselväksi, keskitetäänkö nuorten monialaiset palvelut Ohjaamoihin vai voiko nuori olla myös TYPin asiakkaana. Kokemusten mukaan Ohjaamon monialaiset palvelut eivät ole riittäneet kaikille nuorille, vaan nuoria on ohjautunut lisääntyvässä määrin TYPin asiakkaiksi. Toimiva malli voisi olla sellainen, että Ohjaamon asiakkaana oleva nuori saisi Ohjaamosta yhden oven periaatteella tarvitsemiaan palveluja monialaiset palvelut mukaan lukien. Ohjaamo on vakiinnuttanut paikkansa ja on tunnettu brändi. Etelä-Karjalassa Ohjaamo toiminta on pohjautunut nuorisotyölliseen otteeseen ja toimintamalli on saanut kiitosta ja vakiinnuttanut paikkansa niin nuorten kuin ammattilaistenkin keskuudessa.

Esityksessä jää epäselväksi myös se, onko työllistymistä edistävällä monialaisella tuella ja nuorten monialaisilla palveluilla yhteinen johtoryhmä vai omat johtoryhmänsä. Etelä-Karjalassa Ohjaamo on kytketty osaksi TYP-johtoryhmää. Esityksen perusteella ei käynyt selväksi myöskään se, onko monialaisten palvelujen asiakastietojärjestelmä käytössä nuorten monialaisissa palveluissa vai miten tiedonkulku eri toimijoiden välillä hoidetaan.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Lappeenrannan kaupungin lausuntoa on valmisteltu osana maakunnallista TE2024 valmistelua. Valmistelussa on huomioitu niin TYP-toiminnan, tulevan hyvinvointialueen, Etelä-Karjalan kuntien, Kaakkois-Suomen TE-palvelujen ja ELY-keskuksen kuin elinkeinoelämän, yritysjärjestöjen ja kolmannen sektorin huomioita. Jokainen toimija jättää kuitenkin oman lausuntonsa hallituksen esitykseen ja Lappeenrannan kaupungin lausunto edustaakin maakunnan keskuskaupungin näkökulmaa.

Etelä-Karjalan eri toimijoiden yhteinen huoli on päällekkäisten lainsäädäntömuutosten yhteisvaikutusten arvioinnin haastavuus. Yhtäaikaiset muutokset rahoituksessa, hallinnossa ja työllistämisehdoissa, ovat toiminnan ja talouden näkökulmista suuria riskejä. Uudistusten jaksottamista tulisikin harkita. Erityistä huolta kannetaan pitkään työttöminä olleiden työllistymismahdollisuuksien kaventumisesta: uudistus ei saa johtaa tilanteeseen, jossa vaikeimmin työllistettävien palvelut ja työllistyminen vaikeutuvat ja vastuu pirstoutuu työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen kesken. Myös yrityspalvelujen kokonaisuuteen tulee kiinnittää edelleen huomiota, jotta uudistukselle asetetut tavoitteet toteutuvat.

Natunen Sanna
Lappeenrannan kaupunki